

NORDLAND BONDELAG

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdeling
8002 Bodø

Vår saksbehandler
Geir Jostein Sandmo
75 50 60 62

Vår dato
27.04.2015
Deres dato

Vår referanse
12/01419-6
Deres referanse

Revisjon av Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland - innledende innspill – ref 2015/1959

Det vises til oversendt notat datert 18.03.2015. Nordland Bondelag har styrebehandlet vårt innspill i møte 14. april. Her følger våre hovedpunkter til saken:

- Til grunn for planarbeidet ligger det bestandstall. Det er vår klare oppfatning at disse bestandstallene for Nordland er satt alt for høyt – dette med bakgrunn i tapstall og geografi. I revisjonen av forvaltningsplanen må dette forholdet løftes frem og drøftes.
- I gjeldende forvaltningsplan er det akseptert ynglinger av jerv i beiteområder for å oppnå bestandsmålet (jfr notatets side 6) – slik skal det ikke være! Dette er svært uheldig og må unngås. Ynglinger kan kun forekomme i rovviltområder.
- For å sikre prioriterte beiteområder etableres det randsoner rundt de prioriterte beiteområdene. Det videre planarbeidet vil måtte avklare nærmere hvor store slike randsoner skal være og hvordan de skal forvaltes. Det skal i alle tilfeller ikke være ynglinger i disse randsonene.
- I notatets side 4 løftes det frem tre alternativer for arealdifferensiering. Nordland Bondelag ønsker å løfte frem ett fjerde alternativ: **Alt. 4 - Produsere mat til folket og ikke til rovdyr. Rovdyrbestanden må tilpasse beitenæringa (storfe, sau, lam og rein) og forvaltninga må lære seg å "leve med beitedyr"**. Av de øvrige alternativene ser vi på alt. 1 og alt. 2 (med randssone) som de med minst ulemper.

For øvrig ber Nordland Bondelag om å **bli involvert** i det videre planarbeidet gjennom både styringsgrupper og/eller faggrupper/arbeidsgrupper. Vi ønsker å være representert med inntil 3 personer i dette planarbeidet.

Med vennlig hilsen
Geir Jostein Sandmo
Org.sjef

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:
Postboks 383
8001 BODØ

Nordland Bondelag
Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:
Sjøgt. 33
8001 BODØ

Org.nr.: 939678670
Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:
75506060

Bankkonto: 8101.05.12891
Bankkonto: 8101.05. 91392

E-postadresse:
nordland@bondelaget.no

Internett:
<http://www.bondelaget.no/nordland/>

Vår dato
27.04.2015

Vår referanse
12/01419-6

Kopi: Wanja Rakvaag , Lena Mikkelsen

Nordland Sau og Geit

v/Ann Guro Hansen

Nestby

8250 Rognan

Mottatt FM-NO

06 MAI 2015

Saltdal, 29.04.2015

Roviltnemda region 7

v/Ann Hege Lervåg

Revisjon av forvaltningsplan i Region 7

Revisjon er startet og det er planlagt å være ferdig med arbeidet slik at den kan godkjennes på nyåret 2016. Tidsaspektet virker noe kort.

Ved utarbeidelse av planen var beitenæringa med i arbeidet, og det ble lagt ned mye tid på å komme til en plan som det var enighet om.

Innspill til revisjon:

- Selve revisjon av planen:
Beitenæringa ved Nordland Sau og Geit, Nordland Bonde- og Småbrukerlag og Nordland Bondelag må få være aktive deltakere i revisjon av forvaltningsplanen. Det er viktig for konfliktnivået at planen er forankret i beitenæringa. De berørte kommunene og beitelagene må også få en aktiv rolle. Hva med grunneierlagene?
- Før en revidering, bør det ha vært laget en grundig evaluering av dagens plan.
- Fra forvaltningssiden presses det veldig på i forhold til måloppnåelse angående rovdyr og bestandstall. Det nevnes ikke at tapstallene i enkelte kommuner er uakseptabelt høy, og de har vært det over lang tid. Det er vist liten vilje til å sette i verk tiltak som reduserer tapstallene. Konsekvensene av denne måten forvaltningen håndterer de områdene på, områder som de selv definerer som kroniske tapstall, er at konfliktnivået eskalerer. Det går også ut over organisert beitebruk. Det er ikke ønskelig fra

næringas side. Vi får da en «seigpiningseffekt». Landbruksavdelinga hos Fylkesmannen bør her få et oppdrag til å bidra med en konsekvensanalyse i beiteprioriterte områder.

➤ Måltall:

Måltallene må ned. De må baseres på Bern-konvensjon, som sier at det skal foreligge en naturlig næringstilgang. I dag består matseddelen til rovdyr i stor grad av tamme beitedyr. Det er uakseptabelt fra et etisk- og dyrevelferds-perspektiv.

➤ Geografisk differensiering:

Den geografiske differensieringen må være stabil/langsiktig og forutsigbar. Dette går også klart frem i § 6 i rovviltforskriften, som gjengis i Fylkesmannens notat. Endringer i forvaltningssonene kan ha dramatiske konsekvenser både for enkeltpersoner som har gjort investeringer i henhold til vedtatt plan, og for beitenæringene i fylket som helhet. Vi er imidlertid enig i at forvaltningsplanens soneinndeling fremstår som for fragmentert, og at fremtidig forvaltning må legges opp på et tilstrekkelig arealnivå. I mange tilfeller er beiteområdene for små i utstrekning, og rovviltområdene er plassert i «lommer» mellom beiteområder. Dette har også Miljødirektoratet på en lite profesjonell måte demonstrert ved flere anledninger, for eksempel med begrensninger i fellingsområde for gaupe i Saltdal (Junkerdal), og ved å ikke ta ut hi i prioritert beiteområde i Junkerdalsura med de dyrevelferdsmessige følgende dette fikk. Beitenæringa er avhengig av en mer tydelig soneforvaltning. Likevel er ikke en endret soneinndeling i Nordland noen garanti for at soneforvaltningen vil bli bedre. Her sitter Miljødirektoratet med all myndighet fremdeles. Vi stoler ikke på Fylkesmannens påstanden om at *«Dersom rovviltområdene har en kvalitet som gjør det sannsynlig at bestandsmålene kan nås innenfor disse områdene, bør det gis grunnlag for uttak av rovvilt i beiteområdene også i år hvor man ligger noe under bestandsmålene»*.

➤ Det er fortsatt en del definisjoner som er uklare, og som Fylkesmannen bruker i forskjellige sammenhenger. Det er viktig at vi har en felles forståelse, slik at dette ikke fører til et høyere konfliktnivå.

Det er viktigere at vi får en god prosess med et godt resultat, enn at det blir et hastverksarbeid som ingen er fornøyd med.

Med vennlig hilsen

Ann Guro Hansen

Ann Guro Hansen

Nordland Sau og Geit

Innspill til revisjon av Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland fra Beitenæringa i Vefsn Kommune

Forvaltning av Jerv.

Gjeldende forvaltningsplan legger opp til at Lomsdal-Visten Nasjonalpark skal være yngleområde for jerv.

Dette er både sau og reindriftnæringa uenige i.

Dette er et fjellområde som ligger relativt nært kysten, med ustabil snødekke, og med et bratt og uframkommelig terreng som er vanskelig å ferdes i vinterstid. Disse to faktorer gjør at det er svært vanskelig å få god nok oversikt over bestandsstatus på Jerv eller å kontrollere jervebestanden med uttak av dyr.

Området er et viktig vinterbeiteområde og kalvingsområde for Vestre siida i Jillen Njarke Reinbeitedistrikt, og det har her det siste året vært alt for høge tapstall på rein pga Jerv.

Nordre del av Lomsdal-Visten nasjonalpark strekker seg inn i beiteområdet til Vesterfjell sankelag, og erfaringer fra flere år med stor tetthet av Jerv i dette området viser svært store tap av sau/lam pga Jerv.

Beitenæringa går derfor inn for at eksisterende yngleområde for Jerv i Lomsdal- Visten Nasjonalpark fjernes.

Reinfjellområdet.

Deler av Reinfjellområdet er satt av til prioritert yngleområde for Jerv. Området er et viktig beiteområde for sauebesetninger sør og øst for Mosjøen, og i tillegg et svært viktig kalvingsområde og sommerbeiteområde for den Østlige siidaen i Jillen Njarke reinbeitedistrikt.

Erfaringer her viser at det er vanskelig å få tatt ut Jerv som gjør skade i kalvingsområdet for rein, fordi grensen for prioritert yngleområde for Jerv går helt inn i kalvingsområdet.

Beitenæringa mener derfor det bør opprettes buffersoner mellom prioriterte beiteområder/kalvingsområder og prioriterte yngleområder, for å unngå problemet med at ei jerveyngling faktisk kan ligge 2-300 meter fra et kalvingsområde for rein, og at Jerv som gjør stor skade på beitedyr ikke kan tas ut fordi den raskt kan forflytte seg til Prioritert yngleområde.

Forvaltning av Gaupe.

I gjeldende forvaltningsplan er Rossvollfjellet, altså området mellom E6 og Vefsna, rett sør for Mosjøen, avsatt til yngleområde for Gaupe.

Dette er et smalt fjell- og skog-område som ligger på vestsida av E6 med et viktig beiteområde for sau rett øst for E6.

Rossvollfjellet er i tillegg et sentralt beiteområde for rein.

Rossvollfjellet er et langt og smalt område med ei kunstig avgrensing til prioriterte beiteområder på to sider og Mosjøen by rett nord for, og beitenæringa mener derfor at dette området bør fjernes som prioritert yngleområde for Gaupe. Det bør også for Gaupe opprettes buffersoner mellom prioriterte beiteområder og yngleområder rundt Mosjøen.

Bestandsnivå på Jerv og Gaupe i Vefsn.

Tettheten av både Gaupe og Jerv er altfor høy i Vefsn Kommune, og dette vises med svært høge tapstall på både Sau/lam og Rein. Vi har beitebrukere som har mistet over 60 % av lamma pga Jerv og vi har beitebrukere som har mistet over 40 % av lamma pga Gaupe. I tillegg vet vi at reindrifta i Vefsn har svært høge tapstall. Tap av dyr på beite i Vefsn er blant de høyeste i Nordland.

Bestandsmål for rovvilt i Nordland

Vi mener også at den totale rovviltbelastninga i Nordland er for høy, og ønsker at Rovviltnemnda i forbindelse med revisjon av Forvaltningsplan for rovvilt, tar en grundig gjennomgang av dagens bestandsmål satt opp mot tapstall på rein og sau. Vårt fylke er et viktig fylke for både tamreindrift og produksjon av lammekjøtt av beste kvalitet.

I henhold til gjeldende forvaltningsplan er det vedtatte bestandsmål 10 årlige ynglinger av Jerv og Gaupe i region 7, Nordland. Store deler av Sør Helgeland og Helgeland sør og vest for Mosjøen består av svært kupert og ulendt terreng, og det er her store problemer med å dokumentere bestandsstørrelsen på Jerv og Gaupe. Dette gir igjen store utslag i tap av sau og rein forårsaket av Gaupe og Jerv. Målet om antall årlige ynglinger av Gaupe og Jerv bør derfor reduseres ved revisjon av forvaltningsplanen.

I håp om å få best mulig dokumentasjon av bestandssituasjonen og korrekt bestandsmål, har beitenæringa ved flere anledninger meldt inn både familiegrupper av Gaupe og Jerveynglinger. Til tross for dette viser det seg svært vanskelig å få korrekte bestandsmål og oversikt over bestandssituasjonen. Beitenæringa mener at bestandsstørrelsen er mye større enn dokumenterte familiegrupper av Gaupe og Jerveynglinger.

Beitenæringa foreslår derfor at målsettinga om antall årlige ynglinger av Gaupe og Jerv i forvaltningsplanen reduseres og fordeles likt innenfor region 7, Nordland, slik at belastninga med rovdyr for beitenæringa blir mindre og mer lik i hele fylket.

Pr. i dag viser tapstall for både sau og rein at bestanden av Gaupe og Jerv er alt for stor innenfor deler av Søndre Helgeland. Under forutsetning av at det gjennomføres GPS-merking av ei familiegruppe med Gaupe og ei ynglende Jervetispe, kan det være 1 årlig yngling av

gaupe og 1 årlig yngling av Jerv innenfor Røssåga-Toven, Jillen-Njarke og Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt. Merkinga kan da brukes aktivt når man skal ta ut skadedyr i forvaltninga. Videre må det settes av ekstraordinære midler for å iverksette tiltak som flytting av rein eller tidlig nedsanking av sau hvis det viser seg at merket individ forårsaker stor skade i områder med stor tetthet av sau eller rein. Terskelen for uttak av skadedyr må være lav når det oppdages tap forårsaket av Gaupe eller Jerv i områder hvor merket individ ikke oppholder seg.

Mange små næringssvake bygdesamfunn, som er helt avhengige av de arbeidsplassene som reindrift og sauedrift representerer, står i fare for å bli avfolka dersom rovviltbelastninga skal opprettholdes på dagens nivå.

Mosjøen, 30.04.2015

Jillen Njarke Reinbeitedistrikt:

Torstein Appfjell (sign)

Vefsn Sau og Geit:

Frode Bjørnå (sign)

Berit Hundåla, sekretær

Beiarn Beitelag SA
v/ Håkon Høyås
8114 TOLLÅ

30.04.15

Fylkesmannen i Nordland
Statens hus
Molloveien 10
postboks 1405
8002 BODØ

Revisjon av forvaltningsplan for rovvilt i Nordland

Beiarn Beitelag har på styremøte den 23.04.15 laget et utkast til høringsuttalelse/ innspill til revisjon av forvaltningsplan for rovvilt i Nordland.

Vi ser at det er en overstigning av bestandmålet på jerv i Nordland og det er et krav fra Beiarn Beitelag at vi må ned på bestandmålet.

Matttilsynets krav om at tapstalla må ned på 4% er ikke nådd. Bestanden av jerv, G gaupe, ørn og bjørn må ned på et akseptabelt nivå!

Beiarn beitelag viser til USS sin resolusjon fra landsmøtet.

All jervyngling i Lurfjellområdet må tas ut da dette er et prioritert beiteområde for sau og rein. Det er et viktig beiteområde for saueiere i Beiarn og Skjerstad. Det er også kalvingsområde for rein og et viktig område for reindriften.

Lurfjellet skal ikke være et prioritert yngleområde for jerv.

Med hilsen
Beiarn Beitelag SA

Håkon Høyås

Fra: Marianne Hoff[Marianne.Hoff@saltdal.kommune.no]

Dato: 30.04.2015 15:50:42

Til: FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland

Kopi: Finn-Obert Bentsen; Siv Mossleth; Ann Guro Hansen (sankelaget@yahoo.no); Trond Olsen (trond-o2@online.no); Berit Elisabeth Gjerstad (Berit.Elisabeth.Gjerstad@mattilsynet.no); Ann-Hege Lervåg; dagfinn.olsen@nfk.no; Rune Berg

Tittel: Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland, ref 2015/1959

Hei, vedlagt er innspill til oppstartsarbeidet i forhold til forvaltningsplan rovvilt. Håper dere tar dere tid til å lese.

For oss er det svært viktig at dere i møte med departementet tar opp problemstillingen rundt etablering av bjørn i Nordland, og vi ser svært gjerne at dere ber NINA utrede dette tilsvarende utredningen gjort i region 6 (NINA-rapport 1123). anbefaler nemnda å lese denne.

Vi er også svært opptatt av at anmodning om ekstraordinære uttak av jerv følges opp, og særlig at lokaliteten i Solvågjellet/Junkerdalsura følges opp så vi unngår en ny sommer som i fjor!

Vi håper vi får delta i det videre arbeidet med planen, siden føringene dere legger er svært viktig for landbruksnæringa i kommunen!

Vennlig hilsen

*Marianne Hoff
Jordbrukssjef
Saltdal kommune*

Tilbakemelding på skisserte problemstillinger og utfordringer i forbindelse med «Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland»

Saltdal kommune viser til notat fra Fylkesmannen i Nordland om revisjon av forvaltningsplan for rovvilt, og har følgende kommentarer til problemstillinger og utfordringer som er skissert.

- Rulleringsarbeidet: Selv om planen nå skal rulleres, og også vil rulleres med jevne mellomrom i fremtiden, er det viktig at planen er langsiktig og forutsigbar. Vi er enig i at erfaringer med virkemiddelbruk og utviklingstrekk i forhold til både tap av beitedyr og situasjonen for rovviltbestandene må vurderes og evt. forbedres, men gjøres det for store endringer fra planperiode til planperiode vil beitenæringene få håpløse vilkår.
- Arealdifferensieringen: Den geografiske differensieringen må være stabil/langsiktig og forutsigbar. Dette går også klart frem i § 6 i rovviltforskriften, som gjengis i Fylkesmannens notat. Endringer i forvaltningssonene kan ha dramatiske konsekvenser både for enkeltpersoner som har gjort investeringer i henhold til vedtatt plan, og for beitenæringene i fylket som helhet.

Som et konkret eksempel er forslaget som tidligere har vært fremmet om en soneinndeling der E6/Saltdalselva skal være grense for rovvilt øst for grensen, og beitedyr vest for grensen. Vi vet i dag både av DNA registreringer og SNOs sporing av gaupefamilier at rovviltartene fritt beveger seg øst og vest for E6. I dag er grensen for rovviltsonen i kommunen satt et stykke øst for E6, og beitebrukerne nærmest rovviltområdene opplever et voldsomt rovviltpress og uakseptable tapstall. Dersom grensen flyttes videre vest til E6 gjør vi ikke annet enn å forflytte rovviltproblemet vestover. De store beiteområdene i Saltdal vest for E6 vil bli «neste mann ut». Når beitenæringene er utradert her følger rovviltet maten videre vestover, og i verste fall ender man med et Nordland fritt for utmarksbeitende dyr, hvor også rovviltets mattilgang er redusert i så stor grad at det likevel blir vanskelig å nå vedtatte bestandsmål. Noen forflytting av prioritert rovviltområde østover i Saltdal er vi sterkt imot.

Vi er imidlertid enig i at forvaltningsplanens soneinndeling fremstår som for fragmentert, og at fremtidig forvaltning må legges opp på et tilstrekkelig arealnivå. I mange tilfeller er beiteområdene for små i utstrekning, og rovviltområdene er plassert i «lommer» mellom beiteområder. Dette har også Miljødirektoratet på en lite profesjonell måte demonstrert ved flere anledninger, for eksempel med begrensninger i fellingsområde for gaupe i Saltdal (Junkerdal), og ved å ikke ta ut hi i prioritert beiteområde i Junkerdalsura med de dyrevelferdsmessige følgende dette fikk.

Saltdal kommune heller mest mot alternativ 2 for soneinndeling, der Fylkesmannen skisserer en inndeling med tydeligere og større soner. Beitenæringa er avhengig av en mer tydelig soneforvaltning. Likevel er ikke en endret soneinndeling i Nordland noen garanti for at soneforvaltningen vil bli bedre. Her sitter Miljødirektoratet med all myndighet fremdeles. Vi stoler ikke på Fylkesmannens påstanden om at «*Dersom rovviltområdene har en kvalitet som gjør det sannsynlig at bestandsmålene kan nås innenfor disse områdene, bør det gis grunnlag for uttak av rovvilt i beiteområdene også i år hvor man ligger noe under bestandsmålene*».

Vi kommer nærmere inn på soneinndeling for de ulike rovviltartene i punktene under.

- **Bjørn:** For bjørn mener vi at bestandsmålet, til tross for at det er redusert til en bjørn er urealistisk å nå i Nordland. Dette mener vi at nemnda bør kommunisere i møte med departementene, og vi har et sterkt ønske om at nemnda skal be om en tilsvarende utredning angående yngleområder for bjørn i region 7 som NINA har utarbeidet for region 6. Mye av problemstillingene knyttet til nyetablering av bjørn i Sør-Trøndelag er lik etablering av ynglende bjørn i Nordland. I St.meld. *Rovvilt i norsk natur* fremgår det også at det skal legges større restriksjoner på utbredelsen av bjørn sammenlignet med jerv og gaupe.

Vi har fått opplysninger om at binna som i flere år ble registrert i Saltdal, NO 17, nå har trukket tilbake til oppvekstområdet ved Mavas, og at det forventes at denne binna yngler i Sverige i år. Mange forventet at denne binna ville etablere seg i Saltdal, og ville bidra til at vi nærmet oss bestandsmålet i Nordland. Slik ble det ikke. Grunnen til at binna har flyttet seg tilbake til Sverige vet vi ikke, men vi tror at bjørnehabitatene her er for fragmenterte og at den har blitt for mye forstyrret. I Sverige har de store ubebygde skogområder, i Saltdal er det kun høyfjellsområdene og noen små dalfører hvor bjørnen kan gå tilnærmet uforstyrret. Bjørnehabitatene er i stor grad sammenfallende med hytteområder og andre utfarts- og beiteområder.

- **Jerv:** Nordland har felles jervebestand med Sverige og en rekke individer lever på kryss av landegrensa. Vi håper og tror den nye avtalen med Sverige om rovviltovervåking vil bidra til en bedre oversikt over jerv i våre grenseområder.

Det har i våre områder over år vært for stor differanse mellom antall jerv registrert ved DNA og antall individer beregnet i forhold til registrerte ynglinger. Dette skaper mistillit og øker konfliktnivået.

For midtfylkes del mener vi at målet for ynglinger av jerv vil kunne dekkes av et mindre areal en hva som er satt av i dag. Foreliggende yngleregistreringer bekrefter dette. Vi vil komme tilbake med mer konkrete forslag til hvordan vi mener prioritert yngleområde for jerv i midt fylket bør avgrenses. Det er imidlertid vanskelig å prioritere områder til jerv uten å komme i konflikt med reindrifta. I forhold til byrdefordeling mener vi også det bør ses på måltall for jerv i midt fylket dersom midt fylket også skal ha mål om ynglende bjørn (som vi som tidligere nevnt mener er urealistisk).

- **Gaupe:** Gaupa er etter vårt skjønn den arten som er vanskeligst å avgrense geografisk i forhold til sau. Vi mener at nemnda i den nye planen må definere egne områder for jerv og egne områder for gaupe. Overlapping noen steder er sikkert nødvendig, men vi ønsker en byrdefordeling også her.

I forhold til bestanden av gaupe i regionen håper vi det nyoppstartede overvåkingsprosjektet vil bidra til å få et korrekt bilde av bestandssituasjonen. Over år har forholdene bidratt til at vi ikke har hatt tilstrekkelig gode registreringer av bestanden. Dette har økt konfliktnivået.

Kan et område være både prioritert beiteområde og prioritert yngleområde for gaupe? Det er slik vi tolker forslaget om «å forvalte en gaupebestand nærmest mulig

bestandsmålet spredt over store deler av fylket for å fordele belastninga». Eller mener Fylkesmannen at vi kun skal ha prioriterte beiteområder langs kysten i Nordland? Det er i tilfellet en dramatisk endring for oss i indre strøk.

Noen punkter i forhold til evaluering av eksisterende plan

- Måloppnåelse for tap av beitedyr: I notatet fra Fylkesmannen i Nordland blir det gjort vurderinger i forhold til gjeldende plan og mål satt i forhold til rovvilt. Forvaltningsplanen har også mål i forhold til tap av beitedyr som på langt nær er oppnådd, dette er viet liten oppmerksomhet. Saltdal kommune ønsker at fokus ved rulleringsarbeidet også skal rettes mot dette viktige området. Kanskje kommer det et notat fra landbruksavdelinga angående dette?
- Akutte tapssituasjoner: Saltdal kommune har tidligere påpekt at begrepet «*akutte tapssituasjoner*» må avklares siden samme begrep brukes men har ulike kriterier ved skadefelling og ekstraordinært tilsyn. Viser til tidligere eposter til nemnda om dette.

Hattfjelldal kommune Næring og teknisk avd.

Fylkesmannen i Nordland

Deres ref.:

Vår ref.:
15/3519

Saksbehandler:
Ragnhild Haugen

Arkivkode:
FA-K47, TI-&13

Dato:
30.04.2015

Innspill til notat fra Fylkesmannen om revisjon av forvaltningsplan for rovvilt i Nordland

Viser til notat mottatt 25.3.2015 hvor Fylkesmannen ønsker innspill til revisjonen og erfaringer med gjeldende plan. Kommunen forutsetter med dette at forslag til ny plan sendes på høring for nærmere ettersyn og innspill.

Det har de senere år vært en positiv utvikling i landbruket i kommunen med at flere unge bønder satser på matproduksjon. En medvirkende årsak antas å være at Hattfjelldal fikk status som prioritert beiteområde og at saubønder igjen kan prioriteres når det gjelder tilskudd til bruksutbygging. Administrasjonen har inntrykk av at næinga nå opplever at de blir tatt mer på alvor og at deres bidrag til samfunnet er av betydning. Dette er svært viktig for å opprettholde landbruket her i Hattfjelldal. Landbruket spiller en viktig rolle for bosetting og sysselsetting, det bidrar til verdiskaping og videreføring av kulturarven.

Landbruksnæringa har alltid vært, og er fortsatt, den viktigste næringsformen i Hattfjelldal og vi har ett av landets beste beiteområder, dette til tross for den korte beitesesongen. Produksjon av lammekjøtt i Hattfjelldal er miljøvennlig og nærmest økologisk, og av svært høy kvalitet.

Det er viktig at vi opprettholder levede grunnlaget for bøndene i kommunen og utnytter de ressursene som finnes.

Hattfjelldal kommune, ved avdeling for næring og teknisk, anbefaler på det sterkeste at Hattfjelldal forblir prioritert beiteområde. Det er viktig at utgangspunktet for arealdifferensieringa er beitenæringas arealbruk.

Med hilsen

Ragnhild Haugen
jord- og arealbrukssjef

Postadresse: O. T. Olsens vei 3 a
8690 HATTFJELLDAL
E-post: post@hattfjelldal-kommune.no

Telefon: 75 18 48 00
Telefaks: 75 18 48 99
Internett: www.hattfjelldal-kommune.no

Bank: 4530.05.00629
Org.nr.: 944716904

Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland

- Synspunkter på revisjon, og erfaringer med dagens forvaltningsplan.

De siste tiårene har oppbyggingen av rovviltbestandene i Nordland hatt stor innvirkning på beitebruken. Stortinget har slått fast at det skal være et mål å sikre overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur. Samtidig er det vedtatt at det skal sikres beitebruk også i de deler av landet der det er rovvilt. Beitebruk i rovviltområder medfører store utfordringer for den enkelte beitebruker og forvaltningsapparatet.

Nordland er et langt og smalt fylke der det beiter dyr i hver krinkel og krok. Og beiteressursene er det som gir grunnlaget for ei utmarksbasert næring. Næringsrike beiter, og lyse somrer gir et kjøtt som er i verdensklasse, i både smak og ernæringsmessig med sitt positive innhold av gunstige fettsyrer.

En forvaltningsplan skal være et verktøy for de regionale rovviltnemdene og det som utvilsomt fungerer best er å skille rovvilt og sau i tid og rom. Veldig forenklet vil det si å enten fjerne sauene eller rovdirene. Disse tiltakene har vært tidlig nedsanking, forsinket slipp, flytting av sau til mindre rovdyrutsatte områder og inngjerding. Alle disse tiltakene går på bekostning av utmarksbeiteressursene.

For beitenæringa er en god dyrevelferd svært viktig. Og utmarksbeiting er god velferd for dyra. Smittepress, snyltere og dermed % tap til andre årsaker er mye høyere på inngjerdet område enn i utmark.

I utgangspunktet burde ny kunnskap om rovdirenes reproduksjonsevne og leveområde/forflytning legges til grunn for å revurdere de bestandsmål som er satt for Nordland før en forvaltningsplan blir revidert.

Næringa er svært kritisk til den registreringen som har vært gjennomført. På gaupe har den vært helt tilfeldig, spesielt nord for Saltfjellet og lite erfaringsbasert. På jerv har det vært bevisst underrapportering av hi, og skittprøver som er sendt inn er blitt «borte» Tilliten til registreringsarbeidet er uhyre liten, da de som ferdes i fjellet registrer en mye større rovdyraktivitet enn det som blir offentliggjort. Og om vi fikk større soner har næringa liten tro på at

det vil bli registrert «nok» hi i prioritert rovdyrområde, og vi får som i dag hi i prioriterte beiteområde.

Bestandsmålet er basert på at bestanden skal spise beitedyr, da det ikke finnes villrein, eller rådyr av noen betydning. Er det riktig at en forvaltning skal basere seg på at næringsdrivende skal skaffe disse individene mat og dermed reproduksjon?

Vi kan lese i Bondebladet 23 april at statssekretær Lars Andreas Lunde i Klima og miljødepartementet mener at omstilling fra sau til annen produksjon, eller flytting av sau ikke betyr skadeflytting. Han mener rovdyr i hovedsak går etter hjortevilt. Hva slags hjortevilt har vi i Nordland som kan forsvare 1 ynglende binne, 10 ynglinger av jerv og 10 familiegrupper med gaupe?

Selvfølgelig vil rovdyrene følge etter der maten er. I fylkesmannens notat står det at jerven i 2014 hadde 5 av 9 hi mindre enn 5 km fra prioritert beiteområde. Dette fordi jerven har lagret mat i umiddelbar nærhet sommeren før.

I notat fra fylkesmannen går det frem at det har vært vurdert tre prinsipper for arealdifferensiering.

Vi mener at den praksis vi har hatt de to siste årene med uttak av bjørn på vårsnø har fungert bra. Men er svært bekymret for den økte aktiviteten av bjørn som har eskalert svært raskt pga. innvandring av bjørn fra Sverige.

Jerven bruker store områder, og flytter etter der det er rein og sau. Flere av oss hørte på da fylkesmannen ved Roar Høgseth i 1999 uttalte at jerven ikke kom til å forflytte seg til kystnære strøk les: Meløy på grunn av at det ikke var et naturlig leveområde. Hva har skjedd?

Skal vi få til et levelig liv med jerv, må vi se på hiregistreringen i Sverige og ta det med i vår forvaltning. Jerven kan bevege seg både øst-vest og nord-sør og vi har en stor innvandring av jerv fra Sverige.

Skadefelling i beitesesongen har vist seg er lite effektivt, derfor må fylkesmannen være i forkant å jobbe skadeforebyggende. Bestandene er på ingen måte i faresonen hvis en ser på statistikk fra begynnelsen av 1990 tallet. Det vises til at bestanden av gaupe har variert veldig fra år til år, men her er det stor usikkerhet rundt registreringer. Så en bør som et minimum, ta ut hele kvoten for å forebygge dyreplageri til sommeren. Jerven har ligget godt over bestandsmålet de fem siste årene. Og kvoten blir langt fra tatt ut. Her er forvaltningen ute av kontroll. Å basere en forvaltning på frivillige jegere skal få tatt jerven på lisensjakt er naivt.

Det er nevnt at gjeldene plan tar utgangspunkt i beitenæringens arealbruk, og ikke i områdenes egnethet for de ulike rovdyrartene. Hvis det skal være en bestand som gir 10 årlige ynglinger av jerv må disse ha tilgang på beitedyr, ellers vil de dø ut pga. matmangel. Og da er kanskje ikke dagens områder så uegnet.

Vi mener at Nordland er et fylke der store og tydelige soner ikke er gjennomførbart. Og «grensemeter» vil en uansett ha imot Sverige som har en stor bestand av rovdyr. Vi har ikke beiteland å miste til rovdyr. Skal det produseres mat i utmarka og målene for økt matproduksjon opprettholdes må de områdene vi har i dag fortsatt kunne beites på. Det kan ikke være «stuereint» at beitebrukerne skal ta regningen for å fø på en altfor stor rovdyrbestand. Og taktikken fra fylkesmennene er å mistenkeliggjøre beitebrukerne om at de ikke gjør en god nok jobb med dyrene sine. Hvorfor var da normaltapene vesentlig lavere før rovdyrene kom tilbake igjen, på nittitallet? Vi vet at bedre foring, medisiner og kunnskap rundt drift er mye mer i fokus. Det er derfor sterkere, og friskere dyr som blir sendt på utmarksbeite i dag.

Styret i Rana Sau og Geit.

Hattfjelldal sau og geit.

Hattfjelldal 1.mai 2015

Fylkesmannen i Nordland
Boks 1405
8002 BODØ

Innspill til revisjon av forvaltningsplanen.

Hattfjelldal sau og geit vil komme med innspill til revisjon av forvaltningsplan for Nordland.

Hattfjelldal er en del av kjerneområdet for beitedyr på indre helgeland. Vi er en stor beitebrukskommune med god kvalitet på kjøtt produsert på utmarksbeite. Sauenæringa her ønsker å fremstå som solid, faglig dyktig og fremtidsretta.

Inklusive leiebeiting var det ca 18.000 sau og lam på beite i Hattfjelldal i 2014.

I 2014 hadde Hattfjelldal 37 sau bruk som i snitt leverte 170 lam, en slakteklasse på ca 8 og ei snittvekt på 19 kg.

Dette viser kvalitet kan oppnås selv med store rovdryutfordringer.

(Vedlagt fullstendig statistikk for hele Nordland siste 9 år, levert til alle slakterier.

Tallene eies av Nortura.)

Hattfjelldal opplever alt for store tap til rovdyr. Her må målet være å komme ned på mattilsynets parameter for hva som er akseptabelt. Det vil si ca 4%. aller helst 2% .

For beitebrukerne er det viktig at arealene for beitedyra opprettholdes, og at prioriterte beiteområder beholder sin status som beiteområder.

Rovdyra: Bestandsmål på jerv, gaupe og ørn er nådd. (se vedlegg fra rovdatabase).

Skadefellingskriterier på ørn må kunne gis, og kriteriene må være av en sånn karakter at dette er å regne som gjennomførbart å få effektuert.

På bjørn ser vi at vår uttak ved hjelp av SNO og helikopter, er effektivt og skadeforebyggende.

Skadefelling på sommeren har ikke vært vellykket.

Generelt ligger at i alle ekstraordinære uttak av skadegjørere, må tillate alle hjelpemidler til uttak er effektuert.

SNO må tas med i lisensjakta på jerv. Siden dette er forvaltningsmetoden, men kvoter ikke blir tatt ut. Dette vil også redusere behovet for de omstridte hi uttakene.

For å registrere bestander av alle de fire store rovdyra er det et krav at næringa tas med i arbeidet. Vi har svært mangelfull registrering i Hattfjelldal, og ønsker å bidra for å øke tillit mellom forvaltning og næring.

Hattfjelldal sau og geit ber om forvaltninga også fokuserer på verdien av matproduksjon basert på utmarksbeite. Fremtiden må være forutsigbar, slik at folk kan leve av en av verdens mest miljøvennlige produksjoner av mat, lam på utmarksbeite.

Med vennlig hilsen
Hattfjelldal sau og geit
Laila Hoff Leder.

Hattfjelldal sau og geit.

2.vedlegg

Postadresse. Leder Laila Hoff
Krutådal 8690 Hattfjelldal telefon 92051459/75184386. post Hattfjeldalsauoggeit@gmail.com.
Øvrige styremedlemmer: Olav Elsvatn tel. 99254496 Lillian Sæterstad tel 75184525/41207087
Tor Sverre Mjølkarlid tel.41221492 Stein Roy Arne Tjønnå tel.91693140

Nordland Reindriftingsamers Fylkeslag
v/ Mads Kappfjell
Smalåsen
7890 Namsskogan.

Rovviltnemnda i Nordland
Fylkesmannens miljøvernnavdeling
Moloveien 10
8002 BODØ

Innspill til revisjon av forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland Region 7.

Nordland Reindriftingsamers Fylkeslag (NRF) er kjent med at det er satt i gang arbeid med revidering av gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland og vil i den sammenheng fremme et foreløpig innspill.

Bestandsmål ørn.

I rovviltforskrifta er det fastsatt at kongeørnbestanden skal opprettholdes på dagens nivå. Dette nivået er det samme som i 2002 var på mellom 90-149 hekkende par. I tillegg kommer havørnbestanden.

Bestanden i dag er nok betydelig større.

Tap av rein til ørn er etter NRF`s mening større enn både næringa og forvaltningen bærer tru på, da det er svært vanskelig å kunne dokumentere tap til ørn.

I forbindelse med revideringen forvaltningsplanen ber NRF om at både bestandsregistrering og forvaltning av ørn får en tydeligere plass i planen.

Soneinndeling.

I dagens forvaltningsplan har vi soner for prioriterte beiteområder for både sau og rein og prioriterte rovviltområder. Tap av sau skjer i all hovedsak i disse prioriterte beiteområdene mens tap av rein skjer både i beiteområdene og rovviltområdene. Ved akutte tapssituasjoner for sau er terskelen for innvilgelse av skadefelling lav. Det samme må være tilfelle for reindriftingsnæringa når det oppstår store tapssituasjoner, selv om dette er i en rovviltsone.

Opprettelse av nye og eller revidering av de eksisterende må skje i samråd med reindriftnæringa.

Bestandsregistrering.

For å kunne drive en god forvaltning av rovviltet betinger det at nemda har så gode og riktige tall som mulig.

Sett fra reindriftnæringens side synes det som om de tallene som det opereres med og de observasjonene næringens folk gjør i stor grad ikke samsvarer.

Dette gjelder både for gaupe og jerven.

NRF ser det som nødvendig at metodikken i forbindelse med bestandsregistreringer må endres da målet må være å fremskaffe så gode bestandsmål som mulig.

Eks:

I et geografisk område hvor det befinner seg 6-7 jerver er det stor sannsynlig at det også er yngling. Dette klarer ikke dagens system å fange opp.

Videre mener NRF at ved registrering av gaupe må denne avstandsregelen også ses på. Telling av enkeltindivid for hver av artene må også vurderes.

Videre arbeid med planen.

NRF er tilfreds med at det i arbeidet med revideringen av forvaltningsplanen legges til rette for ytterligere medvirkning fra aktuelle organisasjoner og vi vil allerede nå signalisere at vi vil benytte oss av denne muligheten.

I forbindelse med arbeidet ved forrige forvaltningsplan ble det opprettet en arbeidsgruppe bestående av rep. både for beitenæringene, nemda med FM som sekretariat.

Denne arbeidsmetoden fungerte etter vårt syn bra, da næringene på et tidlig tidspunkt fikk diskutere og fremme løsninger.

Vi tillater oss å foreslå et tilsvarende opplegg nå.

Smalåsen 04.05.2015

Mads Kappfjell
leder

Voengelh-Njaarke Reinbeitedistrikt
Smalåsen
7890 Namsskogan

Smalåsen 05.05.2015

Rovviltnemda i Nordland
Fylkesmannens Miljøvernavdeling
Moloveien 10
8002 Bodø

Innspill til revisjon av Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland fra Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt

Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt ser fram til en revisjon av gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland. Selv om vi er innforstått med at mye av den regionale rovviltforvaltninga fremdeles er styrt av forvaltningsnivåer høyere oppe, er det likevel viktig å benytte seg av de verktøyene som nemnda rår over, og som faktisk kan bety en avgjørende forskjell mht tapsnivå.

Nordland fylke er langt og smalt, og i tillegg til et bestandsnivå som i realiteten har ligget godt over de vedtatte bestandsmålene gjennom flere år, sliter reindriftsnæringa også med rovdyr som kommer inn fra svensk side av grensa. I mangel på en felles forvaltning på tvers av landegrensene, forventer vi at det i større grad enn i dag blir tatt hensyn til en slik «ekstrabestand».

Samarbeidet med Region 6 må også styrkes, og vi håper på en videreføring av den gjeldende ansvarsfordeling mellom regionene mht gaupe over regiongrensene i sørvest.

Vi mener også at nemnda må videreføre, og styrke, praksisen med en skadebasert forvaltning. Rovvilt som gjør skade må tas ut så raskt og effektivt som mulig, i det området skaden skjer. I dette ligger også at nemnda i si kvotetildeling mellom jaktområdene tar hensyn til de tapene som har skjedd, og skjer underveis, slik at en størst mulig andel av kvotene tas ut i de områdene med faktiske tap.

For reindriftsnæringa er det særdeles viktig at kalvingsområdene og tidlig vår-sommerbeiteområdene får et særskilt vern i planen og den oppfølgende forvaltninga. Forstyrrelser og tap i kalvingstida, og i tida like etter, er det som utgjør den største negative faktoren for en langsiktig og forutsigbar reindrift. Uten tilstrekkelig levende kalv reduseres avlsverdien i flokken raskt, og den naturlige dødeligheten, med tanke på eldre dyr, øker.

Bestandsmål for rovvilt i Nordland

Vi mener fortsatt at den totale rovviltbelastninga i Nordland er belastende, og ønsker at Rovviltnemnda i forbindelse med revisjon av Forvaltningsplan for rovvilt, tar en grundig gjennomgang av dagens bestandsmål sett opp mot tapstall på rein.

I henhold til gjeldende forvaltningsplan er det vedtatte bestandsmål 10 årlige ynglinger av jerv og gaupe i region 7, Nordland. Store deler av Sør Helgeland og Helgeland sør og vest for Mosjøen består av svært kupert og ulendt terreng, og det er her store problemer med å dokumentere bestandsstørrelsen på jerv og gaupe. Gjennom forvaltningsplanen må det derfor prioriteres å benytte nødvendige økonomiske midler for å gjøre bestandsregistreringen og bestandsanslaget troverdig.

Vi har ofte sett at samarbeidet mellom forvaltningsnivåene og næringsutøverne ikke har fungert så godt som det burde. Mye av dette skyldes dårlig kommunikasjon. Særlig gjelder dette mellom oss som utøvere og SNO/Miljødirektoratet. Alt for ofte har vi erfart at SNO har vært inne i distriktet i forbindelse med bestandsregistrering, helikopterflyging, hiuttak oa, uten at vi er blitt informert. Vi håper nemnda gjennom forvaltningsplanen kan skissere hvordan en akseptabel informasjonsflyt skal gjennomføres.

Tilskudd til radiosendere/gps-sendere på rein bør styrkes. Nemnda bør invitere reieneierne til å utarbeide opplegg og rutiner for oppfølging av rein med slike sendere. Dette vil kunne gi raskere indikasjoner på store tap, hvor slike tap forekommer oftest, og gir reieneierne mulighet til å raskt sette inn mottiltak.

Våre innspill i forbindelse med nemndas revisjon av forvaltningsplanen er på ingen måte uttømmende, og vi ser derfor fram til en god og konstruktiv dialog med nemnda i det videre arbeidet.

Med hilsen.

Mads Kappfjell
leder.

FORVALTNINGSPLANEN FOR ROVVILT I NORDLAND - FORELØPIG UTTAELSE TIL REVISJON FRA MATTILSYNET, REGION NORD

1.3 Mattilsynets vurderinger av dyrevelferd i rovdyrbelastede beiter (Kapittelet er skrevet av Mattilsynet etter invitasjon fra Rovviltnemnda. Dette innebærer at kapittelet redegjør for Mattilsynets vurderinger og holdninger)

Tallene på oppdateres

Norge har internasjonale forpliktelser når det gjelder dyrevelferd. **Forskrift om velferd hos produksjonsdyr** (produksjonsdyrforskriften, EU - direktiv 98/58) gjelder for alle virveldyr som avles eller holdes for produksjon av mat, ull, hud eller pels, eller for andre produksjonsformål.

I § 8, 5.ledd står det: ”Dyr som holdes varig eller regelmessig utendørs, skal om nødvendig og mulig, beskyttes mot ugunstige værforhold, rovdyr og andre helsefarer i området

Lidelser som dyr blir påført når de går på beite, er i utgangspunktet ikke ansett som ”unødig lidelse”, da det er mye positivt knyttet til bruk av utmarksbeite. I Norge er det akseptert at en del beitedyr gjennomgår lidelser som følge av ulykker og sykdom. Det må likevel være klart at det er en grense for hvor mye lidelser som kan aksepteres ut fra dyrevelferdsloven.

Rovdyrskader på utmarksbeite er den største årsaken til dyrelidelse på beite i Nordland.

Dyrevelferd - sau.

Norsk sauehold har gode forutsetninger for en produksjon som ivaretar dyras helse og velferd. Dyrene får gå i flokk og søye og lam får gå sammen. Tap som følge av sykdom er ofte mindre i beitesesongen enn ellers i året

Det er likevel utfordringer ved bruk av utmarksbeite i form av tap av dyr på beite. De siste 10 år er om lag 116 000 sau og lam tapt på utmarksbeite i Nordland (tall fra Organisert beitebruk). Om lag 66 500 av disse er omsøkt som drept av fredet rovvilt, og i overkant av 37 000 dyr er erstattet som rovdyrdrept. Tap av sau til rovvilt skjer over store deler av Nordland fylke.

Mattilsynets holdning er at tapet på besetnings- og områdenivå som hovedregel ikke bør overstige 4 %, og målet er å få tapet av beitedyr ned.

Det er liten tvil om at for et byttedyr er det å bli jaget av et rovdyr forbundet med alvorlig stress og frykt. Når sauene værer fare, tyr den primært til flukt. Dersom dette ikke nytter, danner den en forsvarsring med lammene innerst. Sau i lite oversiktlig terreng er svært sårbare for angrep av rovdyr. Sauen føler smerte på lik linje med oss, men som et byttedyr er den flink til å skjule smerte.

Erfaringer viser at sameksistens mellom sau og store rovvilt medfører betydelig mer skadebiting og overskuddsdreping, enn det som foreligger i en vill fauna. Jaktopplæring av avkom innebærer ofte betydelig skadebiting. Riv- og bittskader fra rovdyr blir fort svært betente og skadde dyr kan bli gående med smertefulle skader i lang tid før de dør av dem eller sulter/tørster i hjel. Under et rovdyrangrep vil mange sauer bli skremt, selv om de ikke fysisk kommer til skade, og beitedyrene blir ofte preget av stress og frykt etter gjentatte angrep. Lam, som enten har kommet bort fra moren på grunn av rovdyrangrep eller at moren er blitt drept, er ekstra utsatt både for angrep av rovdyr og for underernæring og lignende. Mordyr som mister avkommet har stor risiko for å utvikle jurbetennelse, noe som er en svært smertefull og ofte langvarig lidelse.

Mange beitedyr både opplever og overlever mange rovdyrangrep i løpet av en beitesesong. Dette medfører ofte at beitedyret verken får spist eller hvilt over relativt lange perioder. Sauen bruker normalt en tredel av døgnet på beiting. I mange beiteområder er det nesten hver beitesesong rovdyrangrep på beitedyr.

Dyrevelferd rein

Reinen lever et fritt liv og utnytter utmarksressursene godt. Reinens instinkter og naturlige behov blir ivaretatt og simle og kalv får gå sammen.

Det er store utfordringer i reindriften i form av tap av dyr. De siste 10 år er i overkant av 50 000 tamrein tapt (totaltap, tall fra Reindriftnytt). Drøyt 40 000 av disse er omsøkt som drept av fredet rovvilt, og i overkant av 18 000 dyr er erstattet som rovdyrdrept.

Reinsdyrene er et flokk- og byttedyr som opplever frykt, stress og smerte som sauene, og følgeskadene av rovdyrangrep med skader og infeksjoner utsetter dyrene for lidelse omtrent tilsvarende.

I reindriften er dyra, i motsetning til sauene, på beite hele året. Vanligvis vil rein være et relativt vanskelig bytte for rovdyr, men også i reindriften skjer det skadebiting og overskuddsdreping. Rovvilt i beiteområdet skaper ofte betydelig frykt og uro. Dette kan medføre at mordyr og avkom kommer fra hverandre, og morløse kalver er svært sårbare. Rovdyr i kalvingsområdene vil også utsette reinen for store belastninger i en fase der den særlig trenger ro. Uroen hos reinen kan føre til at den ikke får tilstrekkelig tid til beiting. Dette kan være kritisk, spesielt på marginale beiter og gjøre det vanskeligere for reinen å overleve. Rein som jages av rovdyr, vil ofte vegre seg mot å komme tilbake til beiteområdet.

Reinsdyrene er utsatt for rovdyr i svært mange av reinbeitedistriktene i Nordland.

Dyrevelferd i rovdyrbelastede beiter - Mattilsynets rolle

Mattilsynet har ansvar for dyrevelferdsregelverket i Norge. I forarbeidene til den nye dyrevelferdsloven vises det til at rovdyr utgjør den største enkeltårsaken til tap av sau på beite.

Ny **Lov om dyrevelferd** (dyrevelferdsloven) vil tråtte i kraft den 1.1. 2010. I Ot. prop. nr 15 om Lov om dyrevelferd presiseres at dyr har egenverdi, i tillegg til å ha nytteverdi for mennesket. Dette er en ny etisk plattform som gir grunnleggende føringer for vår holdning til hold av dyr.

Den nye lovens paragraf § 3 omhandler behandling av dyr. ”Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger”.

En annen sentrale paragraf i dyrevelferdsloven er § 24 om tilsyn og stell hvor det står at ”dyreholder skal sikre at dyr får godt tilsyn og stell, herunder sikre at: -dyr beskyttes mot skade, sykdom, parasitter og andre farer.” Her inngår rovdyrangrep som andre farer, jf Stortingets behandling av loven.

I forarbeidene til den nye dyrevelferdsloven er forholdet mellom rovdyr og beitedyr vurdert av Landbruks og matdepartementet (LMD). Det skrives at ”erfaringene med tap av beitedyr og omfattende forebyggende tiltak har vist at det på et visst konfliktnivå, både ut fra dyrevernmessige, økonomiske og menneskelige hensyn vil være mest effektivt og fremtidsrettet å skille beitedyr og rovvilt i tid og rom.”

I § 5 i dyrevelferdsloven står det at enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, snarest mulig skal varsle Mattilsynet eller politi. Mattilsynet mener at denne varslingsplikten også bør gjelde ovenfor rovviltforvaltning når et rovvilt utgjør et skadepotensial i et beiteområde.

Sentrale bestemmelser i **Forskrift om velferd for småfe** er § 19 som påpeker tilsynsplikten: ”Dyr som holdes på utmarksbeite, skal sees etter minst en gang pr. uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er.” Bedre tilsyn vil være den viktigste enkeltfaktoren for å oppdage skader og sykdom på utmarksbeite og øke dyrevelferden. Selv om tilsyn ikke synes å ha særlig skadeforebyggende effekt på skader som skyldes rovvilt, vil godt tilsyn øke mulighetene til å oppdage rovdyrangrep og skadde dyr som da kan tas hånd om.

Hovedmålet med forebyggende tiltak mot rovviltskader er å forebygge rovdyrangrep på beitedyr. Tiltakene må ikke virke skadeforskyvende eller føre til dårligere dyrevelferd. Tiltak som skiller sau og rovvilt fysisk eller geografisk kan være gjeting, tidlig nedsanking, rovviltsikre gjerder, flytting til andre beiteområder eller omlegging til annen produksjon. Slike tiltak er imidlertid generelt så krevende at de i mange tilfeller ikke fremstår som et gjennomførbart alternativ.

Ut fra et dyrevelferdsperspektiv vil målrettet uttak av rovvilt i viktige beiteområder ha betydelig skadeforebyggende effekt.

Dersom rovdyr situasjonen medfører at beitebruken er i strid med dyrevelferdsregelverket, har Mattilsynet hjemmel til å fatte vedtak som berører beitebruken i tidsbestemte perioder, jf. Dyrevelferdsloven § 30. Ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt har dyreeier rett til økonomisk kompensasjon, jf. dyrevelferdsloven § 31.

Mattilsynet har en egen retningslinje som omhandler beitedyr og vedtak i forhold til dette. «Retningslinje: Tilsyn med velferd for sau på beite.»

Ved Representantforslag 163 S (2010-2011) og Stortingets behandling 17. juni 2011 ble det inngått et enstemmig rovviltforlik. Rovviltforliket skal legge til rette for reduserte tap av beitedyr til rovvilt og bedre dyrevelferd på beite. Rovviltforliket har medført endringer i forvaltningspraksis og legger også en del føringer for nødvendigheten av god samhandling mellom Mattilsynet og rovviltforvaltningen.

Følgende formuleringer i rovviltforliket anses særlig relevante for Mattilsynet:

· Det legges til grunn at rovdyrforvaltningen utøves på en slik måte at det ikke er behov for beitenekt etter dyrevelferdsloven i prioriterte beiteområder

· Det er et felles mål at tapstallene for beitenæringen må ned. Soneinndelingen må forvaltes tydeligere. I prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt, og i slike områder skal miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak, uavhengig av om bestandsmålet er nådd. I prioriterte rovviltområder skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet. Det skal ikke være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein.

Med beitenekt forstås vedtak hjemlet i dyrevelferdsloven som begrenser tradisjonell bruk av utmarksbeite geografisk og/eller over tid.

Dette innebærer at rovviltforvaltningen har et betydelig ansvar for å begrense skade på og tap av beitedyr til rovvilt i prioriterte beiteområder og det legges derfor til grunn at Mattilsynet, som hovedregel, ikke skal fatte vedtak overfor dyreeier om forbud mot bruk av utmarksbeite pga. fare for rovviltangrep i slike områder.

Vedtatt hjemlet i dyrevelferdsloven om beiterestriksjoner p.g.a. akutt rovviltfare i prioriterte beiteområder, vil etter departementets vurdering bare kunne være aktuelt dersom en akutt fare vedvarer p.g.a. at vedtatt og igangsatt felling eller annet tiltak ikke lykkes innen rimelig tid.

Rovviltforliket og dets føringer innebærer at Mattilsynets forvaltning av tap av beitedyr avhenger av at det foreligger en tydelig differensiering mellom prioritert beiteområde og prioritert rovviltområde og at dette også kommer tydelig fram i forvaltningen av de store rovdyrene.

Oppsummering

Beite i utmark er et vesentlig velferdsgode for dyrene og et visst skade- og tapsomfang må påregnes. Det går likevel en grense for hvor mye lidelse en kan akseptere før den må vurderes som ”unødvendig”

Rovdyr og beitedyr samtidig i samme område vil i mange tilfeller medføre så store dyrevelferdsmessige utfordringer og lidelser at det utvilsomt er i strid med dyrevelferdsregelverket.

4.2 Geografisk differensiering

Mattilsynets kommentar til arealdifferensiert forvaltning:

Mattilsynet mener at store og tydelige soner prioritert for beitedyr, som håndheves effektivt, vil ha størst effekt for dyrevelferden. Ei tydelig og god arealdifferensiering vil kunne bidra til en bedre dyrevelferd i beiteområdene, i og med at det mest effektive tiltaket for å forhindre tap av beitedyr til rovvilt er skille disse i tid og rom. De prioriterte beiteområdene må også være hensiktsmessige, og det må praktiseres en lav terskel for uttak av skadegjørere utenfor ordinær beitesesong i disse beiteområdene. Gjerne basert på en risikovurdering der det tas hensyn til forrige års tap av småfe. Ved fastsettelse av soner er det viktig å ta hensyn til omliggende soner. Det er svært uheldig at beiteområder/kalvingsland med stor tetthet av beitedyr grenser tett opp til rovviltområder med ynglende rovvilt. Dette har vært tilfelle i Nordland de siste årene og gir en dyrevelferd i prioriterte beiteområder som ikke er i tråd med verken rovviltforliket eller dyrevelferdsloven.

Dersom man skal oppnå god dyrevelferd og forutsigbarhet bør det ikke være ynglende rovvilt innenfor prioriterte beiteområder. Det bør også være en type buffersoner rundt beiteområdene hvor det ikke skal være yngling for å kunne forebygge tap.

Dersom vi ser på de tre alternativene til soneinndeling i Nordland som nevnes i Fylkesmannens notat av 18.03.2014, er det etter Mattilsynets vurdering alternativ 2 med tydeligere og større soner som peker seg ut som det beste. Dersom man ser på dagens beiteområder og kalvingsland, bør det rundt beitelagsgrensene settes en buffersone som gjør at en unngår at smale områder mellom to

beiteområder blir stående som rovviltområde og at det i ytterste konsekvens godtas at det er en yngling av rovvilt i slike områder.

Mattilsynet ser også at ei tydelig og gjennomførbar arealdifferensiering i Nordland er svært vanskelig. Dette med bakgrunn i at fylket er langt og smalt og skal ha en høy bestand av jerv og gaupe. I tillegg skal Nordland ha ei yngling av bjørn og har ei lang felles grense med Sverige som har høy bestand av jerv og bjørn rett over grensen. Det er mange beitedyr i Nordland og disse beiter i store deler av fylket. Områder som Saltdal og Indre Helgeland har stor sauetetthet, i tillegg til et stort rovviltpress. Dette medfører at å få ei arealdifferensiering som ville kunne ha effekt på tap av beitedyr, vil kreve store tilpasninger av enten beitenæring eller av rovviltbestand.

De siste beitesesongene har medført alt for store tap av beitedyr i Nordland. Dette er ikke overraskende, da det er et stort rovviltpress i mange av de prioriterte beiteområdene i Nordland.

Mattilsynet er opptatt av at det skal være god dyrevelferd for beitedyrene i Nordland. Dette innebærer at beitenes dyrene benytter skal ha liten skaderisiko og gode beiteforhold. I tillegg skal beitedyra som slippes på beite være i forsvarlig kondisjon og hold.

Tiltak

Noen hovedprinsipp i forhold til tiltak som Mattilsynet vektlegger tungt:

Hovedformålet med forebyggende tiltak mot rovviltskader er å redusere muligheten for kontakt mellom husdyr og rovvilt. Tiltakene må ikke virke skadeforskyvende.

Ut fra et dyrevelferdsperspektiv vil målrettet uttak av rovvilt i viktige beiteområder, ha betydelig mer skadeforebyggende effekt enn kvotejakt hvor tilfeldige dyr blir avlivet.

Intensivert tilsyn vil ikke forhindre at sau på utmarksbeite kan bli skadd og dermed lide, men vil medføre at man oppdager skader og lidelser på et tidligere tidspunkt. Man vil da ha mulighet for å redusere faren for langvarige lidelser som er svært viktig ut fra et dyrevelferdsmessig standpunkt. Økt tilsyn vil også gi en mulighet til å kartlegge situasjonen i beiteområdene og på et tilstrekkelig tidlig tidspunkt oppdage ekstraordinære tap grunnet rovdyr slik at vedtak om akutt nedsanking kan iverksettes på nødvendig tidspunkt. Dessuten vil intensivert tilsyn øke muligheten for kadaverdokumentasjon, noe som er viktig med tanke på å vite årsakene til tap.

I rovviltforvaltningen har konfliktdemping vært et sentralt punkt, men som i praksis i liten grad har redusert skadeomfanget for dyras del. Mattilsynet anbefaler at støtte til forebyggende tiltak i enda større grad brukes til tiltak som faktisk skiller husdyr/tamrein og rovdyr.

Skadefelling på barmark lykkes i 3-7% av forsøkene. I den grad skadefelling skal regnes som et reelt virkemiddel for å bedre dyrevelferden, bør fellingsgraden økes betydelig. Dersom det ikke oppnås høyere effekt bør det vurderes om rovviltforlikets forutsetning om å ikke vedta beiterestriksjoner i områder prioritert til beitedyr skal stå ved lag. For dyrevelferden er det svært lite tilfredsstillende å avvente effekten av skadefelling når 93-97 % av forsøkene ikke lykkes.

Slik det er i dag, ser vi tydelig effekt på tapene der det gjøres uttak av rovvilt som medfører at rovviltpresset i området minskes. Det som ofte skjer da er at når tapene går litt ned i et område, blir ikke dette området prioritert i forhold til uttak neste år, så stiger tapene igjen. Vi opplever tiltak med uttak av rovvilt ofte mer som brannslukking enn som varige tiltak slik situasjonen er i dag.

Alle tiltak som bidrar til at beitedyr og rovvilt blir fysisk adskilt i tid og rom vil være viktig.

Med hilsen

Berit Elisabeth Gjerstad

Kopi til:

Arnt Inge Berget

Harry Martin Pedersen

Trond Eivind Kroken

Bjørn Gillund

Hege Osen

Katrine Flostrand